

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi pravil za udeležbo podjetij, raziskovalnih središč in univerz pri ukrepih v okviru 7. okvirnega programa in razširjanja rezultatov raziskav (2007–2013)

COM(2005) 705 konč. — 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

Svet je 1. marca 2006 sklenil, da v skladu s členoma 167 in 172(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o zgoraj omenjenem dokumentu

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 31. maja 2006. Poročevalec je bil g. WOLF.

Odbor je mnenje sprejel na 428. plenarnem zasedanju 5. in 6. julija 2006 (seja z dne 5. julija) s 152 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek

1.1 Predlog Komisije zajema zahteve, pravila in postopke, s pomočjo katerih podjetja, univerze, raziskovalna središča ali druge pravne osebe lahko prejmejo podporo v okviru 7. okvirnega programa za raziskave, tehnološki razvoj in predstavitvene dejavnosti (RTR).

1.2 Odbor izraža zadovoljstvo z večjim delom predlagane ureditve in vidi v njej izboljšave ter možnosti za precejšnje poenostavitve upravnih postopkov. Kar zadeva interne izvedbene določbe Komisije — te še niso bile predložene — Odbor priporoča, da se v smislu zastavljene poenostavitve tudi pri teh upoštevata močnejše poenotenje in konsistentno uresničevanje, npr. pri merilih, ki jih je treba uporabljati.

1.3 Ker pa internih izvedbenih določb Komisije doslej še ni, še ni mogoče presojati nekaterih posebnih učinkov predlagane ureditve. V takšnih primerih (npr. pri povračilu dodatnih stroškov) Odbor priporoča, da se vsaj zaenkrat ohrani dosežanja ureditev; tako bi se izognili možnosti, da bi bili prejemniki podpor postavljeni v slabši položaj.

1.4 Odbor izraža zadovoljstvo z novimi mejami podpor, predvidenimi za različne naloge in prejemnike podpor. Še posebej izraža tudi zadovoljstvo, da bo to vodilo k boljši podpori malim in srednje velikim podjetjem (MSP).

1.5 Odbor priporoča, da se izenačijo vse raziskovalne ustanove, ki se v osnovi financirajo z javnimi sredstvi, ne glede na njihovo pravno obliko.

1.6 Odbor priporoča, da se prihodnjim pogodbenim partnerjem prizna več svobode pri oblikovanju pogodb, a tudi pri izbiri instrumentov. To še posebej velja za pravice dostopa do novih znanj in zaščitnih pravic (*foreground*) in/ali do obstoječih znanj in zaščitnih pravic (*background*) pogodbenih partnerjev. Pri tem bi bilo resda treba kot možnost ponuditi brezplačne pravice dostopa, vendar jih ne bi smeli — kot je predlagano za nekatere primere — predpisovati brez izjem.

1.7 Dodatne podrobnosti so obravnavane v poglavju 4.

2. Uvod

2.1 S predlogom za 7. okvirni program RTR (2007–2013) ⁽¹⁾, krajše OP7, je Komisija predstavila cilje, vsebine, teme in proračunski okvir predvidenega pospeševanja raziskav, tehnološkega razvoja in predstavitvenih dejavnosti v tem obdobju. O tem ter o predlogih Komisije, ki jih je treba pripraviti in dopolniti, še posebej o t. i. posebnih programih ⁽²⁾, je Odbor že sprejel mnenja ⁽³⁾.

2.2 Predlog Komisije, ki ga obravnava to mnenje, obsega zahteve, pravila in postopke, ki urejajo udeležbo podjetij, univerz, raziskovalnih središč ali drugih pravnih oseb v ukrepih 7. okvirnega programa RTR, tj. lahko prejmejo podporo v okviru tega programa.

2.3 Bistvena točka je pri tem namera Komisije, da poenostavi upravne postopke, povezane z njenimi podporami raziskavam. To namero je Odbor pozdravil in podkrepil že v svojih dosedanjih mnenjih; vnovič je priporočil poenostavitve upravnih postopkov, zmanjšanje s tem povezanih stroškov in torej povečanje učinkovitosti evropskih raziskovalnih programov. „Postopki prijave in odobritve trenutno zahtevajo preveč dela in stroškov, kar povzroča težave znanstvenim in industrijskim uporabnikom. Udeležba v evropskem raziskovalnem programu — vključno s tveganjem pri pripravi predloga — se mora udeležencem izplačati. To velja še zlasti za manjše udeležence, kot so MSP, ali manjše raziskovalne skupine z univerz in raziskovalnih centrov.“ ⁽⁴⁾ Predlagana pravila za udeležbo naj bi torej po mnenju Komisije vodila k nameravani poenostavitvi.

⁽¹⁾ COM(2005) 119 konč.

⁽²⁾ COM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 konč.

⁽³⁾ UL C 65, 17. 3. 2006, in CESE 583/2006.

⁽⁴⁾ UL C 65, 17. 3. 2006.

2.4 Obravnavani predlog Komisije torej opisuje odločilno ureditev kot cilj, da se sredstva, ki jih je Skupnost dala na voljo za raziskave in razvoj (OP7), uporabijo kolikor mogoče učinkovito, uspešno in pravično.

2.5 Predlagana pravila za udeležbo podjetij, raziskovalnih središč in univerz naj bi torej zagotavljala koherenten in transparenten okvir za učinkovito izvajanje 7. okvirnega programa ter vsem udeležencem lahek dostop do tega programa. Tako naj bi podpirali širok spekter podjetij, raziskovalnih središč in univerz ter tudi omogočali udeležbo akterjev z območij na skrajnem obrobju Skupnosti.

3. Vsebina predloga Komisije

3.1 Pravila za udeležbo v 7. okvirnem programu, ki jih predlaga Komisija, naj bi uresničila številne vidike te poenostavitve in pri tem gradila na tistih načelih, ki so bila opredeljena v 6. okvirnem programu (OP6). Nekatere pomembne točke so v tem poglavju povzete v skrajšani obliki.

3.2 Predlog Komisije zajema uvodne določbe, pogoje za udeležbo za posredne ukrepe in pripadajoče postopke, finančni prispevek Skupnosti, pravila za razširjanje in uporabo rezultatov, pravice dostopa do obstoječega in novega znanja ter zaščitnih pravic in Evropsko investicijsko banko.

3.3 Pogoji za udeležbo za posredne ukrepe

3.3.1 Pri posrednih ukrepih morajo biti udeležene najmanj tri pravne osebe, od katerih ima vsaka sedež v eni od držav članic ali pridruženi državi ter med katerimi ni dveh, ki bi imeli sedež v isti državi članici ali pridruženi državi.

3.3.2 Za usklajevalne in podporne ukrepe ter ukrepe v podporo usposabljanju, nadaljnjemu izobraževanju in poklicnemu razvoju raziskovalcev je minimalni pogoj sodelovanje enega pravnega subjekta.

3.3.3 Za posredne ukrepe v podporo pionirskim raziskavam, ki se financirajo v okviru Evropskega raziskovalnega sveta, je minimalni pogoj udeležba enega pravnega subjekta s sedežem v državi članici ali pridruženi državi.

3.4 Finančni prispevek Skupnosti

3.4.1 Finančni prispevek Skupnosti lahko za raziskovalne in tehnološko-razvojne dejavnosti znaša največ 50 % celotnih povračljivih stroškov.

3.4.1.1 Za javne ustanove, srednje šole, univerze, raziskovalne organizacije ⁽⁵⁾ in MSP lahko ta finančni prispevek Skupnosti znaša največ 75 % celotnih povračljivih stroškov.

3.4.2 Pri predstavitvenih dejavnostih lahko finančni prispevek Skupnosti krije največ 50 % celotnih povračljivih stroškov.

⁽⁵⁾ V predlogu Komisije je izraz „raziskovalna organizacija“ opredeljen v členu 2(3); drugje se kot soznačnici uporabljata tudi izraza „raziskovalna ustanova“ oz. „raziskovalno središče“.

3.4.3 Za dejavnosti v okviru ukrepov pionirskih raziskav, usklajevalnih in podpornih ukrepov ali ukrepov za pospeševanje usposabljanja in poklicnega razvoja raziskovalcev lahko finančni prispevek skupnosti znaša največ 100 % celotnih povračljivih stroškov.

3.4.4 Za stroške upravljanja, revizijska potrdila in druge dejavnosti, ki niso zajete v odstavkih 1, 2 in 3 člena 33, lahko finančni prispevek Skupnosti znaša največ 100 % celotnih povračljivih stroškov.

3.4.5 Za mreže odličnosti je predlagan poseben znesek v obliki povprečnin. Povprečnina se na osnovi pravil o udeležbi opredeli kot fiksni znesek; ta se izračuna glede na število raziskovalcev, ki bodo vključeni v mrežo odličnosti, in glede na trajanje ukrepa.

3.5 Druga pravila

— Pravila opredeljujejo postopke objave razpisov za predložitev predlogov projektov ter postopke predložitve, ocenjevanja, izbire in subvencioniranja predlogov.

— Ocenjevalni postopek, razvit v okviru prejšnjih okvirnih programov, se bo še nadalje uporabljal brez bistvenih sprememb. Komisija bo pripravila vzorec sporazuma o dodelitvi sredstev pomoči, ki določa pravice in dolžnosti udeležencev med seboj in v razmerju do Komisije.

— Predlagane so tri oblike finančne pomoči: povračilo povračljivih stroškov, povprečnine in pavšalno financiranje. Za pionirske raziskave bo Znanstveni svet Evropskega raziskovalnega sveta predlagal primerne načine pospeševanja.

3.6 Glede razširjanja, uporabe in pravic dostopa (lastništvo, zaščita, objava, razširjanje in uporaba ter pravice dostopa do novega in do že obstoječega znanja in pravic) naj bi obdržali čimveč kontinuitete. Spremembe naj bi udeležencem omogočile večjo prožnost med napredovanjem projekta. Možnost izključitve že obstoječih znanj in zaščitnih pravic ter opredelitve pogojev, ki niso določeni v pravilih za udeležbo, še naprej obstaja. Izboljšala se je koherentnost določb za razširjanje in objavo.

3.7 Kot že v 6. okvirnem programu RTR (OP6), bodo člani konzorcija odgovorni za celotno izvedbo nalog, ki so jim bile dodeljene, celo v primeru, da eden od članov ne izvrši nalog, ki so mu bile dodeljene. Vendar naj ne bi ohranili načela jamstva za skupne dolgov, ki je v OP6 uveden za večino ukrepov. V odvisnosti od ocene tveganj za proračun Skupnosti, ki obstajajo v evropskem pospeševanju raziskav, bi lahko uvedli mehanizem, ki bi kril finančno tveganje nevračanja dolžnih zneskov zaradi članov, ki odpadajo. Zato bi bilo treba bančna jamstva zahtevati le še v izjemnih primerih — tam, kjer predfinanciranje presega 80 % finančne pomoči.

4. Ugotovitve Odbora

4.1 Poenostavitev. Odbor podpira izredno pomemben cilj poenostavitve vseh postopkov, ki jih je doslej uporabljala Komisija ali pa jih je zahtevala od akterjev RTR. Odbor svoje nadaljnje ugotovitve jemlje kot konstruktiven prispevek k temu, in zaveda se, da uresničitev tega cilja zaradi splošnih proračunskih predpisov in zahteve po transparentnosti, ki jo podpira tudi Odbor, ni preprosta naloga. Posebno zaželeno bi bilo z izbranimi pilotnimi projekti v okviru pravnih možnosti preskusiti še bolj poenostavljene pravne postopke; pri tem pridobljene izkušnje bi lahko bile v pomoč pri odločanju za prihodnje ukrepe.

4.1.1 Izboljšave. Odbor izraža priznanje prizadevanju Komisije, da ta cilj doseže in zagotovi kar najboljše pospeševanje raziskav Skupnosti. Temu ustrezno v številnih točkah predloženih predlogov ugotavlja precejšnje izboljšave v primerjavi z dosedanjimi načini ravnanja, kot npr. pri povračilu stroškov (člena 30 in 31) in v oblikah finančne pomoči ali tudi v sporazumih o finančni pomoči, pogodbah in obvestilih o imenovanju (člena 18 in 19); vendar pri slednjih samo, če se poenostavijo tudi modalitete plačevanja in predvsem modalitete poročanja. V zvezi s tem Odbor opozarja tudi na svoja prejšnja priporočila za poenostavitev⁽⁶⁾, ki zadevajo tudi vsebinsko ali rokavno usklajevanje postopkov, ki jih zahteva Komisija, s postopki drugih dajalcev finančne pomoči ali nadzornih organov⁽⁷⁾.

4.1.2 Poenotenje. Cilju poenostavitve poleg tega služi prizadevanje, da bi močnejše poenotili postopke, ki jih uporabljala ali zahteva Komisija (npr. evidenco stroškov ali preverjanje bonitete). S tem se lahko Odbor glede na notranji trg Skupnosti in tudi glede na izboljšano pravno varnost v celoti strinja⁽⁸⁾. Žal popolno poenotenje ne bo uspelo, dokler različni prejemniki finančnih pomoči v različnih državah članicah — npr. univerze — ne bodo tudi sami uporabljali enotnega ali temu ustreznega obračunskega sistema.

4.2 Nadaljnja pravila in ukrepi. Poenostavitev in poenotenje pa terjata še **nadaljnje ukrepe** Komisije, ki so bili doslej v predloženem predlogu šele napovedani, kot npr. v členu 16(4): „Komisija sprejme in objavi pravila za zagotovitev doslednega preverjanja obstoja in pravnega statusa udeležencev pri posrednih ukrepih ter tudi njihove finančne sposobnosti.“ Ker teh, nadaljnjih pravil — v nadaljevanju besedila „internih izvedbenih določil Komisije“ — še ni, v nekaterih primerih zdaj ni mogoče presojati, kako bodo učinkovali od tega odvisni predlogi Komisije.

⁽⁶⁾ UL C 110, 30. 4. 2004.

UL C 157, 28. 6. 2005.

UL C 65, 17. 3. 2006.

⁽⁷⁾ UL C 157, 28. 6. 2005. **Preprečevanje prekrivajočih ali vzporednih pristojnih organov.**

⁽⁸⁾ Čeprav to presega okvir tu obravnavanega predloga Komisije, bi bilo celo zaželeno, da bi močnejše poenotili plačilne postopke vseh pospeševalnih ukrepov Skupnosti, vključno s programi CIP (*Competitiveness and Innovation Programme*, programi za konkurenčnost in inovacije) ali strukturnimi skladi.

4.2.1 Enotna razlaga in merila. Odbor poleg tega pričakuje, da bo zagotovljena enotna razlaga internih izvedbenih določil Komisije — zlasti pravnih in finančnih določil, ki veljajo za projekte — v vseh vpletenih službah Komisije, tako da bodo ta pravila nov pomemben korak v smeri poenostavitve in poenotenja in da akterjev RTR v primerjavi z dosedanjimi načini ravnanja ne bodo postavljala v slabši položaj. Kjer predloženi predlog Komisije še pušča odprt prostor za razlago, Odbor na splošno priporoča, da se ta prostor v prid pravni varnosti zapre z nadaljnjimi preciziranjem internih izvedbenih določil Komisije.

4.2.2 Podporni ukrepi. Službe za pomoč uporabnikom (helpdesks) in klirinške hiše (clearing houses), ki jih je Komisija že ponudila ali predlagala, naj bi zagotavljale, da bodo informacije, ki jih posreduje Komisija, koherentne in enotne. Odbor meni, da je to pomemben in koristen ukrep. Vendar bi morali prav tako paziti na to, da je tudi pri internih postopkih Komisije in pri zahtevah ter odločitvah **projektnega uradnika (project officer)** zagotovljen enoten način ravnanja.

4.2.3 Sporočila. Tako je treba npr. tudi preprečevati, da bi — razen v dobro utemeljenih izjemnih primerih — projektni uradniki poleg poročil, predvidenih v pravilih, zahtevali dodatna vmesna poročila ali da bi bilo treba v več poročilih posredovati identične informacije v vsakokrat drugačni obliki⁽⁹⁾. Pomembno je tudi poenotenje sporočil; gre namreč za vsebine in ne za formalnosti.

4.2.4 Vmesna ocena (midterm-assessment). Kljub temu Odbor — zaradi predvidenega sedemletnega trajanja 7. okvirnega programa — ob polovici trajanja priporoča vmesno oceno, tako programa kot tudi pravil za udeležbo, da bi bilo mogoče po potrebi izvesti nujne prilagoditve.

4.2.5 Projektni uradniki. Pomemben pogoj za poenostavitev, poenotenje in za učinkovite upravne postopke nasploh je tudi to, da imajo projektni uradniki — tudi v smislu potrebne kontinuitete (glej naslednjo točko) — odlično strokovno znanje in izkušnje ter da tudi poznajo udeležene akterje; ne bi namreč zadoščalo, če bi se pri projektih uradnikov omejevali na zgolj upravno funkcijo brez temeljitega poznavanja stvari in okolja. Odbor opozarja na svoja večkratna priporočila⁽¹⁰⁾ v zvezi s tem⁽¹¹⁾.

4.3 Kontinuiteta. Ker ima vsaka nova ureditev za posledico prekinitev kontinuitete in dodatne izgube (zaradi trenj), je treba skrbno pretehtati, ali bodo s spremembami, ki jih predlaga Komisija, dejansko doseženi znatno boljši učinki, v primerjavi s katerimi omenjene izgube niso pomembne, ali pa bi morali dosedanje ureditve obdržati. Odbor priznava, da bi morali v

⁽⁹⁾ Glej tudi prejšnji dve opombi.

⁽¹⁰⁾ Npr. točko 9.8.4 v UL C 204, 18. 7. 2000.

⁽¹¹⁾ Glej opombo 6.

predlogu Komisije obdržati številna od tistih pravil, ki so se obnesla. Pri nekaterih predlogih sprememb pa ni razvidno, ali je s tem v primerjavi z doslej veljavnimi pravili dejansko mogoče doseči izboljšanje. Tu Odbor priporoča ravnanje v smislu kontinuitete.

4.4 Finančni prispevek Skupnosti — Povračilo stroškov in oblike pospeševanja. S pridržkom, da bodo še odprta vprašanja (npr. pri točki 4.5) zadovoljivo razčiščena, Odbor v temu ustreznih predlogih Komisije v glavnem ugotavlja izboljšave, ki jih podpira.

4.4.1 MSP. Odbor zlasti izraža zadovoljstvo s tem, da naj bi (člen 33(1), 2. stavek) meje financiranja npr. za MSP ⁽¹²⁾ zvišali s 50 % na 75 %. V tem vidi tudi uspeh svojih prejšnjih priporočil, da se ustvarja več in boljše spodbude za močnejšo udeležbo MSP v 7. okvirnem programu RTR in da se tako doseže tudi močnejša prepletenost med MSP in raziskovalnimi inštituti ⁽¹³⁾.

4.4.2 Univerze itd. Odbor prav tako izraža zadovoljstvo s predlogom, da naj bi meje financiranja tudi pri javnih ustanovah, univerzah, srednjih šolah in raziskovalnih organizacijah dosegale 75 % (vnovič že omenjeni člen 33(1), 2. stavek). Pri tem priporoča jasnejše strukturiranje člena 33, da bi bilo mogoče bolje razlikovati med pogodbenimi partnerji, usmerjenimi k ustvarjanju dobička, in tistimi, ki imajo neprofitne interese.

4.4.3 Povprečne vrednosti za stroške osebja. Odbor vidi v možnosti, da udeleženci lahko za stroške osebja uporabijo povprečne vrednosti (člen 31(3a)), prednost z vidika poenostavitve.

4.4.4 Stroški upravljanja. Odbor prav tako, tudi v smislu potrebne kontinuitete, izraža zadovoljstvo s tem, da se ohranja dosedanje 100-odstotno povračilo stroškov upravljanja. Predlog, da se neomejeno odpravi dosedanja zgornja meja 7 % za to vrsto stroškov, pa se zdi problematičen, če ne bodo na drugačen način za potrebne stroške upravljanja postavljena najstrožja merila. Sicer drži, da se je dosedanja 7-odstotna meja

prav zaradi visokih doslej zahtevanih stroškov za administriranje, usklajevanje itd., izkazala za prenizko in bi jo bilo treba zato zvišati. Po drugi strani pa bi morali preprečiti, da bi neomejena povračila vseh stroškov upravljanja vodila do nezaželenega napihovanja, namesto do zniževanja teh stroškov.

4.5 Dodatni stroški pri univerzah. Komisija predlaga, da se pri univerzah in podobnih raziskovalnih ustanovah odpravi dosedanja možnost priračunavanja 100 % t. i. dodatnih ali nepredvidenih stroškov (*additional cost*) ⁽¹⁴⁾. Čeprav namesto tega ponujajo druge obračunske vzorce, Odbor meni, da je predlagana odprava problematična. Te ustanove namreč praviloma nimajo primerne analitičnega knjigovodstva za ugotavljanje celotnih stroškov (*full cost*) ⁽¹⁵⁾. Poleg tega pri možni alternativni, *flat-rate*, ki jo predlaga Komisija, še ni mogoče presojati, ali se kot posledica ne pojavlja občutno postavljanje v slabši položaj, saj interna izvedbena določila Komisije še ne obstajajo (glej zgoraj). Odbor zato predlaga, da se za te ustanove — če nimajo obračuna celotnih stroškov — ohrani dosedanja ureditev 100-odstotnega povračila dodatnih stroškov, vsaj dokler ni zagotovljeno, da drugi obračunski vzorci ⁽¹⁶⁾ v primerjavi z dosedanje ureditvijo ne povzročajo postavljanja v slabši položaj.

4.6 Pravna oblika raziskovalnih organizacij. Po mnenju Odbora je treba raziskovalne organizacije, ki jih v osnovi financira država, ne glede na njihovo pravno obliko v vsakem pogledu (in v vseh členih, kot npr. člena 33(1) in 38(2)) izenačiti. To npr. pomeni, da je treba tudi neprofitne raziskovalne organizacije ali raziskovalne centre, ki jih v osnovi financira država, izenačiti z organizacijami, ustanovljenimi na podlagi javnega prava ⁽¹⁷⁾. Navsezadnje je — s stališča držav članic — izbira

⁽¹²⁾ Kot tudi za javne ustanove, univerze, srednje šole in raziskovalne organizacije.

⁽¹³⁾ V zvezi s tem Odbor opozarja na svoje priporočilo, da se v patentnem pravu vnovič uvede odlog (moratorij) za novosti (angl.: *grace period*), pri čemer pa ne bi bilo nujno, z znanstveno objavo povezovati zahtevo po prednosti. Glej CESE 319/2004, točka 2.5 in naslednje, UL C 110, 30. 4. 2004

⁽¹⁴⁾ Vzorec za dodatne stroške: obračun povračljivih neposrednih dodatnih stroškov *pogodbenih partnerjev*, s pribitkom povprečnine za posredne stroške, po vzorcu za dodatne stroške (*additional cost model*, AC). V 6. okvirnem programu RTR (OP6) ustreza povprečnina 20 % vseh neposrednih dodatnih stroškov, z odbitkom stroškov za podpogodbe.

⁽¹⁵⁾ Vzorec obračuna celotnih stroškov: obračun povračljivih neposrednih in posrednih stroškov *pogodbenih partnerjev* po vzorcu povračila celotnih stroškov (*full cost model*, FC); s posebnim primerom FCF: obračun povračljivih neposrednih stroškov *pogodbenih partnerjev*, s pribitkom povprečnine za posredne stroške, po vzorcu povračila celotnih stroškov s povprečnino (*full cost flat rate model*, FCF). Povprečnina znaša 20 % vseh neposrednih stroškov, z odbitkom stroškov za podpogodbe. Celotni stroški se pri vseh treh vzorcih obračuna stroškov (FC, FCF in AC) izračunavajo v OP6 preprosto kot seštevek neposrednih in posrednih stroškov.

⁽¹⁶⁾ Možno povprečnino (*flat rate*) za kritje posrednih stroškov (*overhead*) v členu 32 bi morali pri dejavnostih RTR vsekakor določiti v znesku najmanj 20 % povračljivih neposrednih stroškov, z odbitkom podpogodb. Ta ureditev je veljala že v 6. okvirnem programu za obračune na podlagi FCF in AC in morali bi jo ohraniti, da se upošteva kontinuiteta in predvsem tudi različno razviti knjigovodski sistemi udeleženih organizacij.

⁽¹⁷⁾ V Nemčiji npr. raziskovalne organizacije, kot so *Helmholtz-Gemeinschaft*, *Fraunhofer-Gemeinschaft*, *Leibniz-Gemeinschaft* in *Max-Planck-Gesellschaft*. Na Nizozemskem npr. *The Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO)* — *Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)*.

najprimernejših pravnih oblik takšnih raziskovalnih ustanov v zakonodajnem privilegiju držav članic in nikakor ne bi smela voditi do diferenciacij v pospeševanju raziskav Skupnosti.

4.7 Intelktualna lastnina. Pri predlaganih ureditvah (členi 39 do 43) bi bilo treba zagotoviti, da se pravice do intelektualne lastnine, ki slonijo na rezultatih raziskav, financiranih z davčnimi sredstvi EU, ne morejo nenadzorovano prenašati na podjetja v tujini izven Evrope.

4.7.1 Odprtokodna programska oprema. Programska oprema, ki se razvija v okviru raziskovalnih projektov, ki jih pospešuje Skupnost, ima zdaj v splošnem možnost za širše razširjanje in uporabo — in s tem potencial za na tem temelječe komercialne različice ali storitve — samo, če jo ponujajo z odprto kodo (*open source*). V te namene bi bilo treba konzorciju omogočiti kar največji manevrski prostor oblikovanja pri licenčnih pogojih.

4.8 Pravice dostopa. Pri pravicah dostopa (členi 48 do 52)⁽¹⁸⁾ do novega znanja in zaščitnih pravic (*foreground*) in/ali do obstoječega znanja in zaščitnih pravic (*background*) pogodbenih partnerjev ne gre za pravice dostopa do vsega znanja in zaščitnih pravic pogodbenega partnerja (npr. univerze ali raziskovalnega središča), temveč samo do tistega znanja in zaščitnih pravic, ki slonijo na delu oz. na pripravljalnem delu pri skupnem projektu udeležene organizacijske enote oz. organizacijskih enot ali skupin(e) in ki so za druge udeležence potrebne, da lahko opravijo svoje delo v okviru posrednega ukrepa. Odbor zato izraža zadovoljstvo s členom 48, ki omogoča, da se to stanje stvari pri vsakem projektu razčisti posebej in da se določi s **pozitivnim in/ali negativnim seznamom**⁽¹⁹⁾ med pogodbenimi partnerji. S pozitivnimi seznamami je poleg tega mogoče preprečiti, da bi se razkril obstoj takšnih „ozadij“ (*backgrounds* oz. obstoječega znanja), katerih zaupnost je treba ohraniti. Da se začetek projekta ne bi po nepotrebnem odlagal, pa bi bilo smiselno, da se za te določitve omogoči — npr. do šestmesečni — rok po začetku projekta.

4.9 Brezplačne pravice dostopa do znanja in zaščitnih pravic. Odbor ima pomisleke do ureditev, ki naj brez izjem omogočajo brezplačen dostop do znanja in zaščitnih pravic. Nasploh priporoča, da se partnerjem pri projektu ponudi čimveč manevrskega prostora za najprimernejši sporazum.

⁽¹⁸⁾ Odbor opozarja, da so v nemški različici predloga Komisije pri členih 50(1) in 51(1) v primerjavi z angleško različico napake v prevodu. Pričujejoče mnenje Odbora se tu nanaša na najbrž pravilno angleško različico.

⁽¹⁹⁾ Pozitivni seznam: navedbe vseh znanj ali področij znanja, do katerih je treba omogočiti dostop. Negativni seznam: navedbe vseh znanj ali področij znanja, do katerih se NE omogoči dostop.

Tako je lahko npr. smiselno, da se tudi akterjem RTR omogoči brezplačne pravice dostopa.

4.9.1 Obstoječe znanje in zaščitne pravice za izvajanje posameznih ukrepov. Odbor načelno izraža zadovoljstvo s predlogom, da se pravice dostopa do že obstoječega znanja in zaščitnih pravic, kolikor so potrebne za izvajanje posrednega ukrepa, akterjem RTR vedno omogočijo brezplačno. Kljub temu pa bi lahko ureditev, ki bi bila izključno takšne vrste, vpletenim akterjem povzročala težave. Odbor zato priporoča, da se zadnji stavek člena 50(2) spremeni⁽²⁰⁾.

4.9.2 Obstoječe znanje in zaščitne pravice za uporabo novega znanja in zaščitnih pravic. Predlog, da se pravice dostopa do že obstoječega znanja in zaščitnih pravic, kolikor so potrebne za uporabo novega znanja in zaščitnih pravic, akterjem RTR vedno omogočijo brezplačno, pa je zelo problematičen. Že obstoječe znanje in zaščitne pravice so bile pridobljene z lastnimi sredstvi akterjev RTR ali s sredstvi prejšnjih dajalcev finančne pomoči oz. z javnimi sredstvi države članice in zato so podvržene s tem povezanim obveznostim in pogojem⁽²¹⁾. Če bi ureditev, ki jo predlaga Komisija, prišla v uporabo, bi obstajala nevarnost, da se je prav izredno močni akterji RTR in takšni z visokim potencialom znanja ne bi mogli ali hoteli udeležiti in bi bili torej izključeni iz udeležbe. Odbor zato priporoča, da se člen 51(5) brez nadomestila črta ali spremeni⁽²²⁾.

4.9.3 Pionirske raziskave. Čeprav bo pri pionirskih raziskavah šlo v glavnem za raziskovalno in razvojno delo na področju temeljnih raziskav, je odbor večkrat opozoril na to, da so meje med temeljnimi raziskavami in uporabo v številnih primerih⁽²³⁾ zabrisane. Zato je tu treba pričakovati enake, prej navedene negativne učinke. To bi bilo treba nujno preprečiti in temu ustrezno upoštevati v ureditvi. Odbor zato priporoča, da se člen 52(1) brez nadomestila črta ali ustrezno spremeni⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Možen predlog zadnjega stavka člena 50 (2) bi bil: „However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement.“ („Vendar pa bi izvajalci RTR morali omogočati brezplačen dostop do že obstoječega znanja, razen za upravičene izjeme, za katere se vsi udeleženci sporazumejo, preden pristopijo k sporazumu o finančni pomoči.“).

⁽²¹⁾ Npr. v Nemčiji tudi zakonu o izumih delojemalcev.

⁽²²⁾ Možen predlog bi bil: „RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement.“ („Izvajalci RTR morajo omogočati brezplačen dostop do že obstoječega znanja, potrebnega za uporabo novega znanja, ustvarjenega v posrednem ukrepu, razen če se vsi udeleženci pred pristopom k sporazumu o finančni pomoči o tem ne dogovorijo drugače.“).

⁽²³⁾ Npr. mikrobiologija, laserji, informacijsko-komunikacijska tehnologija.

⁽²⁴⁾ Tako bi se člen 52(1) npr. lahko glasil: „In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free.“ („V primeru ukrepov, ki zadevajo pionirsko raziskovanje, mora biti dostop do novega znanja za izvajanje projekta omogočen brezplačno. Dostop do novega znanja za uporabo mora biti omogočen pod poštenimi in razumnimi pogoji ali brezplačno, če se tako dogovorijo vsi udeleženci pred pristopom k sporazumu o finančni pomoči.“).

4.9.4 **Posebne skupine.** V predlogu Komisije manjka opredelitev del za posebne skupine. Izvajanj, ki se nanašajo na to, nikakor ne bi smeli pomešati ali jih celo enačiti z izvajanj, ki se nanašajo na pionirske raziskave.

4.10 **Prosta izbira instrumentov.** Odbor ponavlja svoje priporočilo ⁽²⁵⁾, da projektov ne bi smeli vnaprej vezati na določene instrumente, temveč „da mora imeti kandidat možnost optimalno prilagoditi instrumente strukturi in velikosti projektov, ki so potrebni za posamezno nalogo. Le tako se je mogoče izogniti oblikovanju projektov, katerih velikost in struktura se ravna po predpisanih instrumentih, namesto po optimalnih znanstveno-tehničnih zahtevah. Instrumenti morajo služiti delovnim pogojem ter ciljem raziskav in razvoja in ne obratno.“ V tem smislu bi morali biti še naprej na voljo zlasti *Specific Targeted Research Projects* (STREP, posebni ciljni raziskovalni projekti), ker so ti projekti posebno primerni zlasti za udeležbo MSP in manjših raziskovalnih skupin.

4.11 **Skupno dolžniško jamstvo odpade.** Odbor izraža zadovoljstvo s tem, da naj bi načelo skupnega dolžniškega jamstva odpadlo; pripominja, da je že v svojih ustreznih priporočilih ⁽²⁶⁾ ob 6. okvirnem programu opozoril na problematiko skupnega dolžniškega jamstva.

4.11.1 **Skladi tveganja.** Odbor v skladu s tem podpira sklad tveganja, ki bi ga ustanovili tudi za kritje možnih izpadov; v tem skladu (člen 38(1)) naj bi bil vplačan majhen odstotek sredstev pomoči za posredne ukrepe. Vendar pa bi bilo priporočljivo, da bi Komisija predvideni razpon odstotka — določiti bi ga bilo treba glede na oceno tveganja — sporočila pri objavi razpisa. Odbor izraža zadovoljstvo s tem, da se morebitni presežki iz predvidene rezerve spet odvajajo okvirnemu programu kot namensko določen prejemek.

4.11.2 **Oprostitev.** Vendar pa Odbor priporoča, da se vse raziskovalne ustanove, ki jih v osnovi financira država ⁽²⁷⁾ (v skladu s členom 38(2)), oprostitjo te obveznosti, in sicer ne glede na njihovo pravno obliko.

4.11.3 **Prekinitev projekta.** Odbor obenem opozarja na (v členu 18(4)) predlagano **tehnično skupno dolžniško jamstvo** partnerjev pri projektu. Po mnenju Odbora mora biti tudi konzorciju omogočena odločitev o možni prekinitvi projekta, v primeru, da nadaljnje izvajanje projekta iz znanstveno-tehničnega razloga ali zaradi nesprejemljivih finančnih stroškov ni več smiselno ali v sorazmerju z možnostmi. Temu ustrezno bi bilo treba prilagoditi člena 18(4) in 18(5).

4.12 **Programski odbori.** Po predlogu Komisije naj bi za skrajšanje postopkov programske odbore razbremenili naloge, da sprejemajo projekte, predlagane za pospeševanje. Po mnenju Odbora pa naj bi to veljalo le, če se Komisija pri izbiri projektov ravna po mnenju izvedencev. V nasprotnem primeru naj bi, tako kot pri sprejemanju programov dela in dodeljevanju proračunskih sredstev, za to pristojni programski odbori še naprej dajali svoja soglasja. Kompromisna rešitev bi lahko bila, da se programskemu odboru po zaključku ocenjevanja predloži „izvedbeni načrt za uresničevanje razpisa“ (*call implementation plan*), ki ga obravnava in o katerem formalno odloča programski odbor. To ne bi povzročalo zakasnitev, ker programski odbor ne bi več odločal o posameznih projektih.

4.13 **Sporazum o dodelitvi finančne pomoči.** V tem pogledu pomembni člen 19(8) se nanaša na Evropsko listino za raziskovalce in na Kodeks ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev. Odbor opozarja, da ima ta listina le značaj priporočila in zato po tej poti ne sme postati obvezujoča. Poleg tega opozarja na to, da sicer izraža zadovoljstvo s številnimi elementi listine, da pa je obenem — zlasti zaradi pretiranega urejanja in nekaterih nedojemljivih meril — priporočil predelavo ⁽²⁸⁾.

4.14 **Evropska investicijska banka.** Odbor izraža zadovoljstvo s predlogom (in z ob tem predlaganimi pravili), da se Evropski investicijski banki odobri finančna pomoč za kritje tveganj za posojila, ki služijo raziskovalnim ciljem 7. okvirnega programa RTR. Takšna posojila naj bi uporabljali zlasti v predstavitvene namene (npr. na področjih raziskav energije ali varnosti).

V Bruslju, 5. julija 2006

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ Točka 3.4, UL C 157, 28. 6. 2005.

⁽²⁶⁾ UL C 94, 18. 4. 2002.

⁽²⁷⁾ Glej zgoraj: izenačitev vseh raziskovalnih ustanov, ki se v osnovi financirajo iz javnih sredstev.

⁽²⁸⁾ UL C 65, 17. 3. 2006.